

УДК 633.11:632.4

ТВЕРДА САЖКА НА ПШЕНИЦІ ОЗИМІЙ

Мурашко Л.А.

Миронівський інститут імені В.М.Ремесла НААН, Україна

E-mail: mwheats@ukr.net; mironovka@mail.ru

Тверда сажка – *Tilletiacaries* Tul. поширена всюди на озимій і ярій пшениці. Особливістю цієї хвороби є розвиток її при дозріванні зерна. В цей час колоски трохи сплюснені, але присутність збудника сажки надає їм синій відтінок. Наявність хвороби на культурі можна перевірити методом натискування колоска із зернятками. Під час молочної стиглості зерна з нього виділяється не молочко, а сірувата рідина, запах якої нагадує розсіл оселедця. У фазу повної стиглості здорові і хворі на тверду сажку колоски відрізнити майже не можливо. При збиранні врожаю спори гриба потрапляють на здорове зерно. Важливе значення для проростання теліоспор й ураження пшениці мають фактори середовища, насамперед температура і вологість. Максимальна кількість теліоспор проростає у ґрунті при його вологості 40-60%, але найбільше проростків уражується при температурі 5-10°C, тоді коли оптимум для проростання зерна пшениці становить 20-25°C.

Вивчення стійкості сортів пшениці озимої проти твердої сажки, у відділі захисту рослин Миронівського інституту пшениць проводилось на штучному інфекційному фоні у польовому інфекційному розсаднику. Це дає змогу чіткіше, ніж у природніх умовах, виявити сортові відмінності за стійкістю проти даної хвороби.

Матеріалом для досліджень були сорти озимої пшениці миронівської селекції, інших селекційних установ України та зарубіжної селекції.

При вивченні впливу твердої сажки на елементи продуктивності рослин пшениці озимої було встановлено, що при штучному зараженні рослини розмір стебла і колоса зменшується на 10-15% порівняно із здоровими рослинами. У колосі утворюється менше зерен (на 8-10%). Маса 1000 зерен зменшується мало.

Щодо ураженості пшениці озимої збудником твердої сажки, то протягом 2014–2016 рр. сорти: Колумбія, Експромт, ОК941611, Chrmary, KIS93WGRC10 були імунні до цієї хвороби. Високу стійкість до збудника твердої сажки проявили сорти: Смуглянка (0,2%), Добірна (2,0%), Веснянка (3,2%), Кармен (1,0%), Турунчук (5,0%), Батько (5,0%), Colt (2,0%), ТАМ 107 (0,1%). Слабкою сприйнятливістю відзначились сорти: Лісова пісня, Фермерка, Золотоколоса, MVLіcіа (10-15%) та сорт Оберіг Миронівський який уражувався твердою сажкою на 20%.

За період 2014 – 2016 рр. середня ступінь ураження сортів пшениці озимої збудником твердої сажки була в межах від 28,0% до 40,0%. Найбільший розвиток збудника даної хвороби припав на 2016 рік (40,0%), а найменший був у 2014 році – 28,0%.